

עבודת השעה

פולת "בהעלותך"

מידית לפני מתן תורה אומר הכתוב "שם שם לו חק ומשפט ושם נסהו" (שם טו, כה). ואומר רש"י: נתן להם מקצת פְּרִשְׁתִּית של תורה שיתעסקו בהם שבת, פרה אדמה ודינין, ע"כ. גם בפרשת בהעלותך נסעו שלשה ימים מהר ה', והפרענות שם היתה שברחו מלמוד התורה כתינוק הבורח מבית המדרש. והנה כשברחו שלשה ימים בלא תורה נכשלו בפרענות השניה במתאוננים. וכדי שלא לכל בעתיד באותם פרענויות, צריך להפסיק באמצע ב"יהי בנסע הארון", שזה מסמל את פתיחת ארון הקודש של ספר התורה בימי שני חמישי ושבת, שלא יהיו שלשה ימים בלא תורה (ראה מדרש"א, שבת קטו ע"א). לכן באה פרשת "יהי בנסע הארון" להפסיק בין פרענות לפרענות, ללמד כיצד לא להגיע לפרענות.

וסימני הפרשה היא האות נון הפוכה, כי האות נון מסמלת נפילה, כפי שנאמר בגמרא (ברכות ד ע"ב) אמר רבי יוחנן מפני מה לא נאמר נון ב"אשרי יושבי ביתך" (תהלים קמה. ששם כל הפרק נאמר לפי אותיות א-ב)? מפני שיש בה מפלתו של שונאי ישראל, דכתיב "נפלה לא תוסיף קום בתולת ישראל" (עמוס ה. ב). אמר רב נחמן בר יצחק אפלו הכי, חזר דוד וסמכה ברוח הקדש, שנאמר "סומך ה' לכל הנפלים" (תהלים קמה. יד). ע"כ. ולכן, אם רוצים לדעת כיצד לא לפל, שסימן הנפילה היא נון, ואי נפילה היא האות נון הפוכה – זאת על ידי "יהי בנסע הארון" למד תורה. (מדרש אור חדש).

ויש אומרים שהמתאוננים שנאמרו כאן שהיו הולכים ורשנים ואומרים כיצד אנו חיים במדבר הזה, ומה אנו אוכלים ושתיים במדבר השמם הזה הריקן מכל דבר. וכיצד נסבל הטרח והיגיעה של הפסע הזה, ומתי תגיע השעה שנפטר מן הדרך הזה. וזה נחשב להם עון גדול, שהרי היה להם להיות שמחים וטובי לב למראה הנפים שהיה הקב"ה עושה עמם כל שעה וכל רגע, והיו צריכים לשבח ולהלל לשי"ת, והנה במקום זה היו הולכים ורשנים במר לבב.

ויש אומרים שמתאוננים הוא מלשון תאונה. כמו שנאמר כי תאנה הוא מבקש (שופטים יד) שפרשו אמתלא. שהיו הולכים ומחפשים עלילות ואמתלאות כדי לדיב ולכפר בשי"ת. ולכן אומר הכתוב ויהי העם במתאוננים רע באוני ה', ר"ל שכונתם היתה לדבר רע ושהקב"ה ישמע דבריהם. משל למה הדבר דומה לאחד שהיה מקלל את המלך. יום אחד עבר המלך והיה הולך ומקלל, אמרו לו הבריות. שתק כי המלך דעובר. אמר: ומי אומר לכם שאני רוצה שישמע המלך.

ונחלקו חכמים בפרוש הפסוק של בקצה המחנה י"א שאש אכל בקצה המחנה הינו את פחותי העם. ויש אומרים שבקצה המחנה הכונה לחשובים ולקצינים, שאכלה בגדולי העדה ובנכבדיה. כי בידוע היו לע' הסנהדרין ולנדב ואביהוא חטא ישן, שבשעת מתן תורה נשאו עיניהם לראות בזוי השכינה.

"ויסעו מהר ה' דרך שלשת ימים וארון ברית ה' נסע לפניהם דרך שלשת ימים לתור להם מנוחה, וענן ה' עליהם יומם בנסעם מן המחנה ויהי בנסע הארון ויאמר משה קומה ה' ויפצו איביד וינסו משנאיך מפניך, ובנחה יאמר שובה ה' רבבות אלפי ישראל" (בהעלותך יג-לו) ובהמשך הכתוב "ויהי העם כמתאוננים רע באוני ה' וישמע ה' ויחר אפו ותבער בם אש ה' ותאכל בקצה המחנה" (בהעלותך יא-א)

בזמן הליכת בני ישראל במדבר מצאנו ארוע דומה שלאחר שלשה ימים בני ישראל התלוננו, וזאת לאחר קריעת ים סוף, שנאמר "ויסע משה את ישראל מים סוף ויצאו אל מדבר שור וילכו שלשת ימים במדבר ולא מצאו מים" (שמות, בשלח טו, כב). ואחר כך נאמר "וילנו העם על משה לאמר מה נשתה" (שם, כד). ואמרו חז"ל במכילתא (וכן נאמר בבבא קמא פב ע"א) דורשי רשומות אמרו לא מצאו דברי תורה, שהם משולים למים, שנאמר "הוי כל צמא לכו למים" (ישעיה נה, א) לפי שפרשו מדברי תורה שלשה ימים, לכך מרדו, לפיכך התקינו הזקנים והנביאים שיהיו קורין בתורה בשבת בשני ובחמישי, כדי שלא ילנו שלשה ימים בלא תורה, ע"כ.

לאחר שעם ישראל ראה כל כך הרבה נסים מאת הקדוש ברוך הוא, כיצד יתכן שיתלונן תמיד על כל בעיה? וכי לא היה להם בטחון מינימלי בקדוש ברוך הוא שישמעם כפי שעשה להם במצבים הרבה יותר קשים? הוציאים ממצרים וקרע להם את הים, ועוד. אלא עם ישראל כשיצא ממצרים היה שקוע במ"ט שערי טמאה. ורק כשראה את כוחו של הקדוש ברוך הוא בעין, כמו קריעת ים סוף, אזי "ויאמינו בה' ובמשה עבדו" (שמות בשלח יד, לא). אבל לגלות את הקדוש ברוך הוא בטבע על ידי אמונה, זה לא היה בידם. כדי לגלות את הקדוש ברוך הוא בטבע ולהאמין שהוא תמיד יבוא לעזרתנו, זה יתכן אך ורק על ידי התורה ומצוותיה, אשר מחנכת את האדם לאמונה. ולכן דרשו חז"ל מבין שהלכו שלשה ימים בלא תורה, לכן "וילנו העם". ובתורה

הפסרה: "רני ושמחי"

ואז לא רצה הקב"ה להענישם כדי שלא להשבית את שמחת מתן תורה. והיו שנאמר שם: ואל אצילי בני ישראל לא שלח ידו ויחיו את האלהים ויאכלו וישתו (משפטים כד) ר"ל אל אצילי בני"י שהם נדב ואביהוא ושבעים הסנהדרין לא שלח ידו להכותם על שנשא עיניהם לדאות בזיו השכינה, ומכאן למדים שהם היו רואים לענש. אבל כל אחד קבל ענשו בזמנו. היינו נדבר ואביהוא ביום השמיני למלואים, כפי שנתבאר בפרשת שמיני. והזקנים נענשו עקשו עם המתאוננים. שבשעה שגשפרו המתאוננים נשרפו הם עמם. והן נדב ואביהוא והן הזקנים מיתתם בשרפה היתה. ולמה ראים היו המתאוננים למיתת שרפה, מפני שהם רצו לפרש מן התורה ומן המצוות שנקראו אש דת, לכן נדונו באש. וכן על שבאו לפגע בכבוד השי"ת הנקרא אש אוכלה.

"ועתה נפשנו יבשה אין כל בלתי אל המן עינינו" (בהעלתך י"ז) שאין אנו בטוחים אם ירד למחר אם לאו. ואע"פ שהיו טועמים במן כל מיני הטעמים שבועלם שאמנם הם טעמו במן כל הטעמים האלו, אבל הם לא ראו דברים אלו בעיניהם, שאינו דומה מי שרואה מאכלו למי שאינו רואה מאכלו. והדבר דומה לסומא שאוכל ואינו שבע, לפי שאינו

סיפור בהמשכים "גזל בגילגול" חלק א.

בעיר הקדש צפת גר יהודי עשיר גדול. למדן וירא שמים ובעל צדקה וחסד היה האיש. ביתו פתוח לרוחה לכל עני וידו פשוטה לכל נצרך. בת יחידה יפה ונבונה מאין כמוה היתה לעשיר. "בכל" היה שמה של הבת, וכשמה כן היא: לא היתה מעלה טובה שלא נתברכה בה הנערה. היא היתה משוש הוריה וחביבת כל מכירה. כשהגיעה זמנה של הנערה להנשא, הציעו לה שדוכים רבים, כלם בני עשירים נכבדים, בחורים יפי תאר, למדנים ומשכילים אך היא דחתה את כלם. שוב לא היתה צנועה ובישנית כמקדם, ובהחלטה שאינה נתנת לערעור פסלה את כל הבחורים שהציעו לה. בכל אחד מצאה פסול או פגם בלתי נראה ולא רצתה להנשא לו. הוריה המודאגים דברו על לבה ופרטו לפניה את מעלותיהם של הבחורים שבאו מקצו הארץ להשתדל איתה, אולם היא לא השתכנעה ולא רצתה אף באחד מהם. בחורים פארוזים יצאו מלפניה בבשת פנים, עד שלבסוף נפל פחדה על כל הצעירים והם התרחקו ממנה ולא רצו עוד לשמע על הנערה המזורה. נשארה הבת בבית אביה, השנים חלפו והיא עדין בבדידותה ועיני האב רואות וכלות, אוצר גדול יש לו בביתו ולא להנאתו.... לילה אחד חלמה הנערה חלום מוזר. סא שלה הופיע לנגדה ואמר לה: "דעי לך בתי, שכל השדוכים סא מצאו חן בעיניך מכיון שאין הם מיעדים לך. בן זוגך האמתי הוא הבחור העני העובד באטליז שבעיר". בבהלה התעוררה הנערה, חשך שרר בחדר, והיא לא ידעה את נפשה מפחד. שעה ארוכה עברה עד שנגענה ונרדמה שוב, אך לפנות בקר חלמה שוב את החלום המוזר. כשהתעוררה כבר זרחה השמש. מחשבות מבלבלות התרוצצו במוחה: מה פשר החלום? תהתה ושכבה ערה על מטתה בלב פועם. לאיש לא גלתה את החלום והתעוררה במחשבה שחלומות שוא ידברו. חלפו מספר שבועות ובלילה אחד חזר החלום ונשנה. הפעם דבר אליה סבה ביתר תקף, ולפני שהסתלק אחז בינה בחזקה ואמר לה: "אם לא תעשי כדברי ולא תנשאי לאותו בחור, רע ומר יהיה סופך!" צעקת פחד פרצה מגרונה והיא התעוררה בבהלה. כשהסתכלה על ידה ראתה עליה את הסימן שהותירה אחיזתו של סבה. אין זה חלום שוא, אות משמים הוא, חשבה, והחליטה לעשות את רצון הסב. עד אותו יום אף לא ידעה כיצד נראה אותו בחור. לעתים קרובות בא אל ביתם והביא להם בשר, אולם היא מעולם לא שמעה לב אליו. מאותו יום החלה לעקב אחריו בסקרנות, ומה מאוד הודעעה כשראתה שהוא נער עזוב ועלוב, פצעים בראשו ואבעבועות פורחות על פניו. בן בלי שם היה, נער יתום שהתגלגל בין בתי נדיבים כל ימיו. מאותו יום שלחה לו משחות לרפא את פצעיו ובגדים נקיים ומתאימים למדתו, והנער הפך בעיניה לבחור נאה ויפה... **ההמשך יבוא!**

רואה מאכלו בעיניו. והיו מה שאמרו כאן: ועתה נפשנו יבשה אין כל בלתי אל המן עינינו. ר"ל אמת שאנו טועמים במן כל הטעמים שבועלם, אבל מה יוצא לנו מזה אם אין עינינו רואות אלא את המן. ויש אומרים שזה שהתאוננו על שאכלו מאכל אחד זמן רב, שאומרים הרופאים שאם האדם מוסיף לאכול מין אחד זמן מרבה הוא עלול למות מזה. ודעו שבדברים אלו שדברו ישראל הוכיחו פחיתות שאין מטה הימנה ומעוט אמונתם בשי"ת. האחד, שהם חטאו יותר מהערב רב. שכן הערב רב התאו תאוה, הם רק אמרו בלבם, אבל לא דברו דברים. ואילו בני ישראל היו מתלוננים בפה. שהתחילו לבכות וכפרו בהשי"ת ודברו דברים בושים נגדו לאמר מי יאכלנו בשר.

ועוד בענין המאכל עצמו שנגלל כנגרנים, שהרי היה להם המן שטעמו בו טעם מעדני מלכים והם בקשו לאכול קשואים ואבטיחים שומים ובצלים, שהם מאכל עניים, הם עובדי האדמה והנגנים שאוהבים מאכלים אלה ולא מאכלי מעדנים. ויש אומרים שמלבד הטעם אף היה המן משתנה לדבר שהיה רוצה לאכלו. והיו רואים אותו ואוכלים ממנו והיה טעמו של המאכל הנרצה בלי כל הבדל לא בצורה ולא בטעם. וכן היה בכל מאכל שרצו. (מעם לועז)

פינת ההלכות ע"פ ילקוט יוסף כרך ה. "שחרית ומנחה בראש חודש" (סימן תי"ז)

יט. מי שלא הזכיר יעלה ויבוא בשחרית, אם ירצה יוכל לצאת ידי חובה בשמיעת החזרה, וראה בדיון זה לעיל סימן קצ סעיף כד.

כ. מי ששכח לומר יעלה ויבוא במנחה של ראש חודש, ונזכר אחר שעבר זמן תפלת מנחה, ובלילה כבר אינו ראש חודש, יש אומרים שאינו צריך להתפלל ערבית שתים, כיון שבלאו הכי אינו יכול להזכיר יעלה ויבוא בערבית, אחר שכבר אינו ראש חודש. ויש חולקים ואומרים שדינו כאילו לא התפלל מנחה כלל ונולא רק שהחסיר מעין המאדע, אלא כאילו לא התפלל כלל. וראה תוס' והרא"ש ברכות כו: וכן צריך להתפלל ערבית שתים. ודינא, יש לו להתפלל ערבית שתים, אך קדם שיתפלל תפלת שמונה עשרה השניה, יאמר שאם אינו חייב להתפלל ערבית שתים הרי זו תהיה לנדרבה. [ילקוט יוסף ח"א מהרד"א קפא, תשמ"ה, עמוד רלה].

כא. טעה ולא התפלל מנחה בערב ראש חודש, מתפלל ערבית שתים בליל ראש חודש. ואם צריך להזכיר בשתייהם יעלה ויבוא, ראה לעיל סימן קח סעיף כא. [ילקוט יוסף שם עמ' רלא].

עלון זה לעילוי נשמת!

ברוך עובדיה בן שרה	יגאל יונפז בן שושנה
שרה בת סלמה	שלום בן משה
אסתר בת חנה	שלום בן אברהם
ציון עובדיה בן רחל	יחזקאל אליהו בן סמרה
נעמי לקס בת אסתר	יעקב לקס בן אסתר
רחל עובדיה בת אסתר	רבקה בת כאוגו וחנניה
שלמה בן אליהו ושרה	אברהם דמתי בן אסתר
דוד שורמזון בן חוה	יוסף צברי בן אהרן

ת. נ. צ. ב. ה.

עורך ומגיש: שלום ע.

המעוניינים לקבל את העלון למייל בתפוצה שבועית:

יש לשלוח הודעה לאימייל: avodat.ase@gmail.com

כמו כן ניתן להוריד את העלון באתר "לדעת" ו"דרש" ועוד...